

noster ende vijf aue maria mit alsoe groter yn-
nicheit, also hi der heylighen wonden tot elken
pater noster ene kundichde²⁾ mit reuerenciën...

Ten derden.

Als hi te middaghe ten eten gaat, soe en sal hi
niet ter tafelen loopen mit onreynen handen, als
een beest daer gheen verstant in en is, mer hi sel
den here dancken voer sine gaue, ende lesen ver-
standelike mit ynnicheit sinen benedicite of een
pater noster. Ende na dat eten sine gracias...³⁾

'Is telkens weer: „hi sal”: hij moet dit en hij
moet dat doen.

Daarvan zouden meer voorbeelden zijn aan te
halen. Telkens weer beginnen de verhandelingen
ongeveer als volgt:

„Wie een goet kerstenmensch wil wesen, die
pine hem dit ouer te lesen ende mercke wat hier
in bescreuen staet...” zooals „Een Fundament van
der Kerstenre Gelooue”, een ander geschrift, aan-
ving.

Genoeg om te doen zien, hoe het type van de
vroomheid in de eeuw vóór de reformatie in
wezen toch verschilde van de godsvrucht, zooals
men die bij de latere Protestanten en in het bij-
zonder bij de Gereformeerden vond. De gedachte
van de vrije genade in Christus door de verlos-
sing door het bloed Zijn kruises, van de groote
waarde van de kennis van den weg des heils,
kwam eerst dáár op den voorgrond.

Een derde punt van verschil tusschen het gods-
dienstsonderwijs op het laatst der Middeleeuwen
en in den reformatorischen tijd ligt hierin, dat men
geen eigenlijk catechisatieboek had in de eerst
bedoelde periode.⁴⁾

Een afgerond boek, dat een overzicht van de
hoofdzaken van heel de belijdenis inhield, zooals
de catechismi der Protestanten zulks al dadelijk
deden, kende men eigenlijk niet. Vandaar dat het
woord catechismus beteekent het catechetisch
onderricht door den priester te geven, maar dat
het woord catechismus bij de Protestanten een
boek gaat beteekenen, waarin een summa der leer
is vastgelegd met de bedoeling er de jeugd door te
onderwijzen.

Is straks alzoó het godsdienstsonderwijs bij de
Protestanten veel meer een gesloten eenheid dan
bij de christenen in de vijftiende eeuw, ook de
band tusschen godsdienstsonderwijs en kerk en
daarmee tusschen godsdienstsonderwijs en kerke-
lijken ambtsdrager wordt na de Reformatie veel
nauwer aangehaald.

2) Kundichen, condigen = bekend maken, verkondigen.

3) Zie verder bij Troelstra a. w. XVII.

4) Wel bestond het *Liber Florentis*, het eenige mij bekende
schoolboek, dat de dogmatische stof tot inhoud heeft en dat ge-
schreven werd door Bernard van Clairvaux, maar dit boek
deed waarschijnlijk alleen dienst voor degenen die verder stu-
deerden, gelijk het dan trouwens ook in het Latijn was gesteld.
Het werd o. a. in 1501 nog herdrukt, een uitgave uit dit jaar be-
vindt zich in de Leidse Universiteitsbibliotheek, terwijl vol-
gens Troelstra a. w. ook in Utrecht een handschrift is te vinden.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCETSEN

Zoon van David.

Th. Zahn heeft de meening verdedigd, dat Maria,
de moeder des Heeren, uit den stam van Levi
was en dat Christus slechts vanwege „het vader-
schap naar de wet” van Jozef Zoon van David
kan worden genoemd. Vele, ook niet-schriftgelo-
ovige exegeten, hebben zich tegen dit gevoelen ver-
zet. Voor wie de Schrift gelooven, schijnt ons
vooral Hebr. 7:14: „Want het is openbaar, dat
onze Heere uit Juda gesproken is” en de heele
gang van het betoog in Hebr. 7 onomstootelijk
vast te stellen, dat wij Zahn hier niet volgen
mogen. Het is juist het bijzondere van het priester-
schap van Christus, dat het „naar de ordening
van Melchizedek” is, en dat Hij „behoort tot een
anderen stam (dan dien van Levi), van welken
niemand zich tot het altaar begeven heeft” (Hebr.
7:13).

Priesterschap en Koningschap zijn in Israël
naar het vleesch niet te combineeren. De priester-
stam is een andere dan de koningstam. De dienst
van den tempel is voor Aäron, en de scepter van
den koning zal van Juda niet wijken.

Echter draagt de verbinding van het priester-
ambt aan Levi's stam reeds in het O. T. duidelijk
een tijdelijk karakter. Eigenlijk zijn al de manne-
lijke eerstgeboornen uit Israël bestemd voor den
dienst des Heeren (Num. 3:12, 13; 8:17, 18). Het
priesterschap aller geloovigen is reeds een Oud-
Testamentisch ideaal. Ook de persoonlijke levens-
wijding aan den Heere in het Nazireaat brengt
dit tot uiting.

Daartegenover is het koningschap over het volk
van God voor immer aan het huis van David
gebonden (II Sam. 7:13).

Dat de personeele unie tusschen den konings-
troon en de hoogepriesterlijke waardigheid onder
de oude bedeeeling een onmogelijkheid was, wisten
de „vromen” nog, toen de afstammelingen der
Makkabeëen, gesproken uit den stam van Lévi,

Wij moeten toch niet vergeeten, dat in de vóór-
reformatorische eeuw het leven der eenvoudigen
en de opvoeding der kinderen der eenvoudigen
weliswaar gekenmerkt wordt door een sterke ge-
bondenheid aan den dienst Gods, maar dat daar-
naast ook lijnen loopen, zoowel in het leven der
kerkelijke ambtsdragers als in de verlegewoor-
digers van wetenschap en schoolwezen, die meer-
malen bepaald diametraal tegengesteld zijn aan
hetgeen wij bij de meer eenvoudigen vinden.

Wij komen hierop in de volgende hoofdstukken
nog wel nader terug.

De levenshouding in de Middeleeuwen is boven-
dien een andere dan Protestanten dikwijls denken.
Het kan niet ontkend worden, dat voor het Pro-
testantsen besef, althans voor het besef van de
protestantische geloovigen in de landen waar de
Calvinistische reformatie ingang vond, innige
vroomheid en een losse levensstoon moeilijk naast
elkander gevonden kunnen worden. Maar in Room-
sche streken en Roomsche landen ziet men het
veelszins anders. Daar zijn er die enerzijds een
oprecht vroom leven leiden en anderzijds toch
een losheid van levensstoon kennen, zelfs zich ge-
makkelijk laten verleiden tot wat Protestanten
als een spel met heilige dingen in de ooren klinkt.

Dit hebben wij te bedenken bij het waardeeren
van de onderscheiden verschijnselen in de Mid-
deleeuwen. Immers in allerlei kluchten werden
ondanks den devoten toon die in het gezinsleven
werd gevonden, geestelijken, zelfs bisschoppen, op
onbarmhartige wijze bespot.

Deze schijnbaar dualistische levenshouding be-
reidde ondanks zichzelf den weg naar de Reform-
atie. Er was immers critiek op de officiële
kerk en anderzijds was er toch een oprechte
vroomheid die straks in de Reformatie eigen
vrucht vond.

Wij meenden ditmaal door een uitvoerig citaat
ons boek het best bij onze lezers te kunnen in-
leiden.

J. W.

Kinderen, wat zijn ze?

II.

Het spelend kind.

Een der meest opvallende verschijnselen in het
kinderleven is het spel. Het kind is pas echt
kind als het speelt.

Dát een kind speelt is een zoo gewoon ver-
schijnsel, dat velen ook hier pas door de uit-
zondering — een ziek of idioot kind speelt niet
— de bevestiging van den regel, van deze levenswet
opmerken. En wat voorheen vanzelfsprekend leek,
blijkt dan diep van zin te zijn. Het moge enig-
zins geweldig en vreemd klinken: in het spel ligt
een probleem verborgen, het probleem van het
kind-zijn zelf.

als Hasmoneeën niet slechts voor zich het hooge-
priesterschap, maar eveneens het koninklijk régi-
ment opeischten. Ze hebben tegen deze usurpatie
meermalen geprotesteerd.

Ja, het feit van het „onwettig” koningschap
dezer Leviëten heeft in Israël een debat ontketend,
dat in Jezus dagen de gemoederen nog fel bezig-
hield. Het debat n.l. over het leiderschap van
het volk van God.

Men herinnere zich slechts wat het evangelie
van Johannes vertelt over den arbeid van Christus
in Jeruzalem tijdens het Loofhutenfeest en over
de reactie der Joden daarop. Bij die gelegenheid
kreeg de prediking en het werk van Christus
val op de groote massa in Jeruzalem. Er zijn
er, die bijna niet meer los van Hem kunnen
komen. Er zijn tekenen, dat men Hem als Leider
wil gaan erkennen. Het debat begint, of Hij de
Christus ook zou kunnen zijn (Joh. 7:40 e.v.).
Met name na de genezing van den blindgeboorne
zijn velen geneigd Hem als den Leider te gaan
begeeren. Dan nemen de Farizeeërs hun stelling
in het debat, en wijzen de bijna populair wordende
opvatting over Jezus pertinent af. „Deze mensch
is van God niet, want hij houdt den sabbat niet”
(Joh. 9:16).

Daarop neemt Christus zelf positie in het debat.
Daarvan staat het verhaal in Joh. 10, in de woor-
den over den goeden Herder. Er zijn al heel
wat indringers tot het volk van God gekomen,
die geen ander doel hadden dan dat van den
roover, die in de schaapskooi binnenklautert om
de dieren van de kudde te stelen en te slachten.

Er is over het leiderschap druk gediscussieerd.
Behalve aan wat bekend is over het verzet der
„vromen” tegen de aspiraties der Hasmoneeën,
verhaalt ons I. N. T. van een politieke partij, die
der Herodianen, die blijkbaar een programpunt
aan deze kwestie wijdden. Wanneer later het
Sanhedrin in Jeruzalem verlegd zit met de aposte-
len en de gemeente des Heeren, kalmeert Gama-
liël de gemoederen door een herinnering aan de
dagen, dat 't zelfde debat zich kringde om de
figuren van Judas den Galileeër en Theudas.

Wanneer, ten dage der Loofhutenfeesten, de
discussies zich concentreeren om den persoon van
Christus, en de vraag onder de schare levendig
is, of Hij Verleider of Leider, Gezalfde of Indrin-

'Is dan ook heel best te verstaan, dat onder
de kinder-psychologen juist het kinderspel zoo-
zeer de aandacht trok en dat zij vooral via deze
levensoperbaring trachten door te dringen tot den
eigen aard van het kind.

Het spelend kind stelt ons voor een van de moei-
lijkste, doch levens een van de schoonste op-
gaven. In de herinnering daaraan bloeien eigen
jeugdverrukkingen weer op.

Wie het spelend kind observeert, komt al aan-
stonds te staan voor de vraag, waarom het
speelt.

Het kind speelt met lichaam en ziel, het
speelt volkomen. Het is een levensbehoefte; het
moét spelen. Het spel is hem doel, geen middel.
Maar dat doel is het zich niet bewust.

Welke stuwkrachten werken hier van binnen uit?
Een kind dat niet speelt, dat het spel ont-
houden wordt, verwelkt als een plant die losgerukt
is uit den voedingsbodem.

Het spreekt vanzelf, dat men gezocht heeft naar
een verklaring van dit levensverschijnsel in het
kinderleven. Voor en na zijn er zoo verschillende
spel-theorieën ten beste gegeven.

Men heeft het spel beschouwd als een soort
veiligheidsklep voor overvloedige levenskracht. Er
zijn er geweest, die meenden, dat het kind zekere
gedragingen, die het afleeren moet, in het spel
gaat ontladen, uitzieken.

De gangbare opvatting is deze, dat het spel
voor het kind een vooroefenschool van het
leven is, waarin de lichamelijke en de geestelijke
functies worden „ingestudeerd”. Datgene wat in
het kind is aan gaven en krachten, als in een
knop besloten, wordt door het spel tot ontwikkeling
en tot rijker ontplooiing gebracht. Daarom is in
het spel ook zoo goed het karakter van het kind
te onderkennen; vooral in het spel van meerdere
kinderen, in het samenspel, teekent de eigenlijke
aard zich wel eens zeer scherp af.

In dit alles heeft „spel” wel een ruimere betee-
kenis dan in de gangbare opvatting. Het begint al
in de eerste levensmaanden. Zoo moet het „lallen”,
het monotone uitstooten van klanken, opgevat als
een „spel”, de vooroefening van het spreken. Het
is de onbewuste training van het spraakmecha-
nisme, het instrument waarmee straks de gedach-
ten als klanken worden vertolkt. Juist de spraak-
ontwikkeling bij het jonge kind is bijzonder be-
langwekkend. In de taal toch heeft de spraak der
creatuur haar hoogsten vorm gekregen. In zijn
spraak, d.i. in zijn zelfopenbaring — en dat niet
enkel door het woord, ook door gebaar: er liggen
vele uitdrukkingsmogelijkheden in den mensch —
komt het uit zijn geslotenheid en verborgenheid te
voorschijn.

Het is opmerkelijk, hoe het kind alles betreft
in het spel en daardoor die eigenaardige spel-
sfeer schept, welke wij, o zoo vaak, misverstaan.
Zelfs het heilige wordt wel eens betrokken in de
sfeer van het spel. We denken b.v. aan het in-

ger, Licht dan wel Dwaallicht is, spreekt Chris-
tus Zijn woord, dat boven het debat ver uitrijst:
„Ik ben de deur”. Ik laat tot de schapen toe.
De herders gaan door Mij in! Dan gaat Jezus
niet naast de Makkabeëen, Herodes, Judas en
andere „herders” staan. — Zoo laat Hij dat onge-
loovig debat eerst doodloopen. Doch als Hij dan
de kwestie heeft aangeroerd van den onwettigen
toegang — „Ik klauteren over den muur, 't in-
dringen van elders — dan gaan Zijn gedachten
ook over dat inklimmen zelf en over het snoode
doel ervan: stelen, slachten, verderven! En de
Heiland houdt Zich daarbij niet in. Zijn komen
tot de kudde, tot Israël is zoo heel anders. „Ik
ben gekomen, opdat ze het leven hebben en over-
vloed hebben.” „Ik ben de goede Herder.”

De herinnering aan deze dingen is noodig, om
goed te verstaan wat het verhaal van de geboorte
van Christus zegt over zijn „Zoon van David”
zijn. Mattheüs wijdt aan deze zaak een heele
genealogie. Jozef ontvangt in deze situatie zijn
ambt, om afstand te doen van zijn erfrechten
op Davids troon ten behoeve van Maria's Zoon.
Bij Lukas teekent de engel onder meer de positie
van Hem, die Maria baren moet, met deze woor-
den: „God de Heere zal Hem den troon van
Zijn vader David geven”.

Het evangelie heeft de pretentie, het verlossende
woord te spreken in den nood van Israël, die
klaagde in het boeiend debat over het leiderschap.

Het kan dat spreken, omdat God Zijn verbond
gedenkt; omdat ook dat geweldig werk, waarvan
't Nieuw-Testamentisch evangelie ons verhaalt, aan-
sluit bij en voortzetting is van wat Hij eertijds
deed.

Want immers, wanneer de tijd gekomen is voor
God om aan de wereld en aan Israël den Heiland
te openbaren, dan is daar het mysterie van den
Heiligen Geest. Dan is er directe, onmiddellijke
werking van God zelf en door Zijn Geest. Dan is
er repetitie, en meer dan dat, van wat er was,
toen Hij de wereld formeeren ging en toen de Geest
„zweefde” op de wateren. Maar als dat wonder
dan geschieden moet, dat alle eeuwen vervult
met verbazing, en dat bewerkt dat onder ons
schuldige menschen, die Adam hebben tot een
vader en tot een erfliet van onverzoende schuld

tochtje-sp-
Palmzond-
zich daara-
precies zo-
van onze
schelijk d

Een op-
vernie-
kind z'n
juist dat,
Dat daari-
openbare-
loof, dat
verstaat.
mislukt s
dingen, w
ageerd.

Aanv-
vecht-
eveneens
taak.

Bizonde-
terny en
een mooi
joagen. V
kind in 't
zoo vaak
wel een z-
toegeven,
schenhar-
wel zeer
„l'Age san-
ongevoelig
leven. „T
eens een
meester c
grooten, n

Is dat
Hebt u
„zin” lee-
mische
beweginge
ernst!
Vooral 'n
fabrikant-
door juis-
de kleine

Daaron-
kinderspe-
van kinde-
kind-zijn
eens kijke
's Zaterdag

Het z.g.
verschijn-
woon zijn

bij God,
gelijk, ui-
volheid
niet voor-
moet er
spoedig
het huis
het won-
prijs.

God va-
ping met
kens toe.
werk aan
van onde-
plaats
buiten d-
het gesla-

Het is
daad van
en in de

Want
dend wo-
de schap-
pretentie-
God, van
wel een
van Dav-
omdat b-
zullen ze
schikt h-

God ko-
nu, Hij
gesticht
de Geest
maar Zij
waard;
„geen p-
gegolden
Tegenc-
pleiten v
verkoren
zel het l-
de hel,
ijdel, en
Verkiezi-
dat zalij

Vragen van GEESTELIJK EN ZEDELIIK LEVEN

Onze houding ten opzichte van Christelijke artsen.

Over dit onderwerp ontving ik een vraag van een onzer lezers. Omdat het de zaak m.i. op de juiste manier aan de orde stelt, en ook, omdat het reeds verschillende opmerkingen geeft, die ik anders zelf zou willen maken, geef ik 't schrijven waarin ze me gedaan werd hier in zijn geheel een plaats. De brief luidt:

Voor uw rubriek „Vragen van geestelijk en zedelijk leven” zou ik gaarne een vraag willen inbrengen, mij van te voren overtuigd houdende, dat u die in uw rubriek zult willen beantwoorden. De vraag is deze: „hoe moet als christenen onze houding zijn tegenover een christen-arts? Hebben wij den moreelen plicht zulk een dokter in zijn arbeid te steunen, in dien zin dan, dat wij hem als onzen dokter nemen?”

Ik vraag dat, omdat ik ontdek heb, dat bij „onze menschen” te weinig leeft de behoefte aan een christen-arts. Men vindt het wel aardig als een dokter christen is, als hij gereformeerd is, maar daar vraagt men niet allereerst naar, hoofdzakelijk is: is hij wel bekwaam. Niet het christen-zijn, maar de bekwaamheid is primair. Nu is m.i. ook de bekwaamheid een voorname eisch; ontbreekt er aan de twee elementen christelijkheid en bekwaamheid iets, dan deugt de christendokter niet. Maar om al bij voorbaat te zeggen: „Ja man, nu moet je eerst maar eens je bekwaamheid toonen, en als die even groot of liefst nog grooter is dan van anderen, dan hebben we je wel graag als dokter, vooral ook omdat je christen bent” dat lijkt me toch niet zuiver. Als 't goed was, zou 't toch zóó gaan, geloof ik, dat de menschen zouden zeggen „we zijn blij dat er een christendokter is, van wien we weten dat hij met ons mee kan leven niet alleen op 't gebied van 't lichaam, maar ook op 't gebied van den geest, dat als ik bij hem kom met mijn klachten, hij mij beter zal begrijpen. Men zou inzien dat een christen-dokter, niet, zooals een ongeleefde vaak, het geloofsleven neerdukt, maar dat een christen-dokter kan mééwerken aan den bloei van het geloofsleven in een gemeente. Vanuit dezen gezichts-hoek wordt er niet eerst gevraagd naar bekwaamheid; mocht later duidelijk blijken dat er, wat dat betreft, gebreken zijn, dan staat de zaak heel anders.

Nu wil ik niet zeggen dat er onder ons niet zijn die er óók zoo over denken, maar ik vrees van velen niet. Ik heb hier mijn eigen gedachte reeds gegeven, en nu zou ik graag van u hooren — als u zoo vriendelijk wilde zijn — of u mijn gedachte deelt, of ik zuiver zie naar uw meening. En wellicht vindt u — zoo u 't niet met me eens mocht zijn — tevens in uw beantwoording in „De Reformatie” de gelegenheid, om op de boven geconstateerde fout te wijzen, opdat mede ook daardoor de houding van velen van „onze menschen” gewijzigd worde.

U bij voorbaat hartelijk dankend voor uw beantwoording.

Met het oordeel van den schrijver kan ik het zeer goed eens zijn. In 't afgetrokken zou ik wel de door hem gestelde orde: eerst vragen naar de christelijke belijdenis van een arts en dan pas naar zijn bekwaamheid, willen omkeeren. Maar in de praktijk zal dat wel niet veel verschil maken. Ten minste, als wij „leeken” bescheiden genoeg zijn, om te begrijpen, dat de bekwaamheid van een arts behoort tot de dingen waarover we al heel slecht kunnen oordeelen. Zeker te gebrekkig om uit te maken wie van twee, drie of nog meer artsen de bekwaamste is. De eenige maatstaf dien we hebben, zijn toch eigenlijk de resultaten van hun praktijk, en die resultaten hangen waarlijk niet alleen van hun bekwaamheid af. Ze worden mede bepaald door de „gevallen” die ze te behandelen krijgen, door de omstandigheden waaronder de behandeling plaats heeft, en — door den zegen Gods op hun werk.

Het zijn dan ook doorgaans heel andere dingen dan z'n bekwaamheid die beslissen over den toeloop van een arts: vlotheid in den omgang, vriendelijkheid, opgewektheid enz.

En, natuurlijk, dat zijn dingen die óók wat waard zijn — vooral in de ziekenkamer.

Maar voor een christen die niet in oppervlakkigheden blijft hangen zullen ze nooit opwegen tegen christelijken ernst, die een gewelensvolle behandeling waarborgt, om niet meer te noemen.

Bovendien zou ik er nog op willen wijzen, dat wij, christenen, hebben we de keus — zoolang overtuigend-gebleken ongeschiktheid het ons niet verbiedt — ook hierom aan een christelijk arts voorkeur hebben te geven, omdat we daardoor onze christelijke jongelui aanmoedigen tot de medische studiën en zoo de christelijke beoefening van de medische wetenschap steunen, de eere onzes Gods bevorderen, en — ook de medische Faculteit onzer Vrije Universiteit helpen worden wat ze wezen moet.

Correspondentie.

Ik haast me, hierbij ook even te antwoorden op twee vragen, die reeds geruimen tijd geleden bij me inkwamen, en die ik op onbegrijpelijke wijze uit het oog verloor.

De eerste gaat over de zekerheid van gebedsverhooring in stoffelijken nood.

Voor de beantwoording daárvan mag ik stellig wel verwijzen naar wat ik over dat onderwerp schreef in de nummers van 6 April en van 4 Mei j.l.

De tweede raakt het optreden van Doopgetuigen.

Mijn antwoord daarop is, dat ik op de gestelde vraag niet kan ingaan, omdat 't optreden van Doopgetuigen in onze Kerken, en terecht, nooit als grond heeft gegolden voor het recht van een kind op den H. Doop — eenige grond daarvoor is altoos z'n in-zijn in het Verbond Gods door zijn geboorte uit geloovige ouders (of in tweeder instan-

vroomheid en de geslaagde conferentie, in het geringe of het groote aantal der bekeerden zoekt.

Maar in het uur, dat de verklager der broeders optreedt en zijn venijnig twisten met God en met de menschen niet oppervlakkig wordt gepasseerd, maar ernstig wordt genomen, komt over dit christendom de verlamming. Vanwege de vraag, of het niet één groote vergissing is. Dan sterven de psalmen weg, die van bevinding en verlossing roemden; en waar tevoren eigengerechtigd besef van „macht” was, komt de verslagenheid der onmacht.

Dan weet slechts het geloof, dat naar de rechten des Verbonds te vragen leerde, met zekerheid zijn weg te gaan. Want dat geloof weet van „den Zoon van David”. Dat is te zeggen: het kent zijn God, die groote dingen deed en die manifesteert Zijn wondermacht in 't zenden van den Geest, die Maria overschaduwde en den Zoon van God geboren worden doet, doch die intusschen maintineert al de rechten van Zijn verbond. En het weet ook van zijn onmacht, die het als schuld, als on-recht belijden leerde. Zoodat het met die openbaring van Gods krachten tot verlossing zich vertroosten gaat, omdat het recht in genade des Verbonds is gehandhaafd voor allen, die van Davids Zoon en Heer de onderdanen zijn.

Ja, wij hebben kleine kracht, maar wij hebben recht! Christus is Davids Zoon, Zijn rechten zijn verzekerd en de onze in Hem. Het ambl van de kerk, die Hem als David, als haar Koning erkent, mag de poorten van den hemel wijd open zetten met de sleutels van het koninkrijk der hemelen voor allen, die gelooven. Want Hij, dien het predikt, is de Gerechtigde, temidden van Zijn volk.

Niet zij, die het best kunnen praten, en die met hun inzicht brutaalweg heerschen over anderen, zijn de grooten in Zijn koninkrijk. Maar slechts degenen, die voor Zijn rechten buigen, die Hij bezat en heeft gehandhaafd, toen zij onrecht indronken als water.

„O God, geef den Koning uwe rechten! Hij zal de zielen der armen en ellendigen van list en geweld bevrijden.” Dat is het gebed „voor Salomo”, dat is te zeggen, voor den Zoon van David.

Wansverd a. d. Streek.

R. SCHIPPERS.

tochtje-spelen van de Jeruzalemsche jeugd na den Palmzondag. Wat die deftige en vrome Farizeërs zich daaraan ergerden! En gaat het ons vaak niet precies zoo? Wij eischen immers in het religieuze van onze kinderen ook zoo vaak het groot-menschelijk decorum.

Een opmerkelijk verschijnsel in de speldrift is de vernietigingsdrang. Er zijn tijden, dat het kind z'n speelgoed opzettelijk vernietigt, soms wel juist dat, waarvan het het meest heeft gehouden. Dat daarin een bijzonder boosaardige trek zich zou openbaren is vermoedelijk te ver gezocht. Ik geloof, dat men ook hierin weer vaak het kind misverstaat, en er niet meer in moet zien dan een mislukte streven naar de heerschappij over de dingen, welke ontmoediging zoo wordt afgereageerd.

Aanverwant zijn de kibbelzucht en de vechtlust bij gezonde kinderen, welke blijkbaar eveneens behooren bij de voor-studie tot de levens-taak.

Bizondere aandacht verdient de zin voor „spotterny en soltorny”. In Groningen heeft men daar een mooi en zeer karakteristiek woord voor: maljoagen. Welnu, dat „maljoagen” zit een gezond kind in 't bloed. Al weer iets dat wij volwassenen zoo vaak verkeerd verstaan. Er zijn er, die hierin wel een zeer boosaardigen trek zien en Salomo grif toegeven, dat de dwaasheid in het jonge menschenhart gebonden is. Ja, zulke argumenten zijn wel zeer goedkoop. We spreken wel eens van „Páge sans pitié” en meenen dat deze wreedheid en ongevoeligheid toch wel eigen is aan het kind-leven. „Toen God de menschen schiep”, schreef eens een wanhopige achttiende-eeuwsche schoolmeester op zijn uithangbord, „schiep hij wel de grooten, maar niet de kleenen”.

Is dat alles zoo?

Hebt u wel eens opgemerkt, hoe in het kind de „zin” leeft voor het koddige en het komische — en dat vooral in bepaalde vormen en bewegingen? Kinderen gaan graag — en in volen ernst! — met een mombakkes over de straat. Vooral 'n lange neus is erg gezocht. Onze biscuitfabrikanten geven blijk van psychologisch inzicht door juist deze dingen als reclame-lokmiddel aan de kleine hoodschaploopers uit te reiken.

Daarom is het Jan Klaassen-spul zoo'n écht kinderspel en het is niet te verwonderen, dat tal van kinderen — ook wel volwassenen in wie het kind-zijn nog niet is afgestorven — zoo gaarne eens kijken naar de vertooningen van Jan Klaassen 's Zaterdagavonds op 't Damplein te Amsterdam.

Het z.g.n. „spotten” met menschen, die in hun verschijning iets afwijken van wat kinderen gewoon zijn te zien, is niet altijd een spotten.

L. VAN KLINKEN.

bij God, een mensch geboren wordt, in alles ons gelijk, uitgenomen de zonde, en in Wien al de volheid Gods lichamelijk woont, dan gaat God niet voorbij aan vader David en zijn huis. Dan moet er ook een vrouw zijn, uit Nazareth en spoedig daarna een man, met name Jozef, uit het huis en geslacht van David. En de God van het wonder geeft van Zijn vroeger werk niets prijs.

God van het wonder is Hij. Hij laadt de scheping met de krachten der herschepping tot bezwijken toe. Opnieuw vangt de Geest Zijn scheppingswerk aan. Er moet iets nieuws gemaakt worden, van onder op. Nochtans zoekt de Geest de werkplaats voor zijn herscheppenden arbeid niet buiten de wereld. En in de wereld niet buiten het geslacht van de koningen van 't volk van God.

Het is nu duidelijk, dat God in Zijn verlossersdaad van 't zenden van Zijn Zoon de wereld zoekt en in de wereld Zijn volk.

...

Want 't evangelie heeft pretenties om het bevrijdend woord te spreken onder een volk, dat als de schapen is, die geen herder hebben. Maar de pretenties van het evangelie zijn de rechten van God, van den God des Verbonds. Het is dan wel een zeer vervallen koninkrijk, dat koninkrijk van David; maar het is een eeuwig koninkrijk, omdat het 't koninkrijk is van God. En in Israël zullen ze geen herder hebben, dan dien God beschikt heeft.

God komt te geven den Verlosser aan de wereld; nu, Hij heeft den troon voor Hem reeds lang gesticht en evenzoo de stoelen van 't gerecht. En de Geest komt scheppen den nieuwen Koning, maar Zijn werkterrein heeft God voor Hem bewaard; de Koning komt, en al is er voor Hem „geen plaats”, zijn rechten hebben eeuwenlang gegolden en gelden nog.

Tegenover de leer der „algemeene verzoening” pleiten wij voor het belijden, dat God een volk verkoren heeft, dat Hij wil zaligmaken, want Hij zet het kruis niet in de wereld met de kans voor de hel, dat het ijdel zou zijn. Neen, het is niet ijdel, en Christus ziet „zaad”, want de God der Verkiezing en van het Verbond heeft het volk, dat zalig worden zal, bewaard, en den troon,

an, dat onder inderspel zoo-oorl via deze lringen tot den

n van de moei-schoonste op-bloeien eigen

komt al aan-vaarom het

en ziel, het shoeffe; het, geen middel ist.

an binnen uit? het spel ont-t die losgerukt

cht heeft naar hijsel in het verschillende n.

als een soort enskracht. Er et kind zekere l. in het spel

dat het spel hool van het de geestelijke atgene wat in m, als in een t ontwikkeling Daarom is in van het kind van meerdere t de eigenlijke

ruimere betee-

Het begint al et het „tallen”, n, opgevat als t spreken. Het spraakmecha-ks de gedach-tist de spraak- bizonder be-de spraak der regen. In zijn — en dat niet jaar: er liggen len mensch — rborgenheid te

alles betreft aardige spel-k, misverstaan. strokken in de v. aan het in-

spreekt Chris-at ver uitrijst- schapen toe. an gaat Jezus les, Judas en Hij dat onge-h als Hij dan len onwetigen muur, 't in Zijn gedachten er het snoode erven! En de a. Zijn komen el anders. „Ik bben en over- Herder.”

is noodig, om an de geboorte a van David” iak een heele e situatie zijn ijn erfrechten Maria's Zoon. reer de positie el deze woor-en troon van

et verlossende an Israël, die el leiderschap.

Zijn verbond verk, waarvan verhaalt, aan-t Hij eertijds

komen is voor l den Heiland terie van den onmiddellijke Geest. Dan is a wat er was, i toen de Geest s dat wonder uwen vervult at onder ons bben tot een zoonde schuld